

تعیین مکان بهینه فضای سبز شهری با بهره‌گیری از سیستم اطلاعات جغرافیایی GIS و روش Index Overlay (مطالعه موردی: بافت قدیم شهر ارومیه)

سجاد امیدوارفر^{۱*} اکرم حسینی اق قلعہ^۲

۱- کارشناس جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه پیام نور مرکز ارومیه، ارومیه، ایران

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی و آمایش سرزمین، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

Sajjad.omidvarfar70@gmail.com

چکیده

فضای سبز شهری از دیدگاه شهرسازی در برگیرنده بخشی از سیمای شهر است که از انواع پوشش های گیاهی تشکیل شده است و به عنوان یک عامل زنده و حیاتی در کنار کالبد بی جان شهر، تعیین کننده ساخت مرفولوژیک شهر است. در شرایط حاضر، بافت قدیم شهر ارومیه با معضل کمبود فضای سبز مواجه می باشد که این وضعیت نارضایتی و نزول تدریجی کیفیت زندگی و سلامت افراد را به دنبال خواهد داشت. پژوهش صورت گرفته از نوع توصیفی- تحلیلی است و محتوا و ماهیت کاربردی دارد. و هدف از آن تعیین مکان بهینه برای احداث بوستان و فضاهای سبز شهری جهت کاهش کمبودهای موجود در بافت قدیم شهر ارومیه می باشد. اطلاعات اولیه و نقشه های این مقاله به صورت کتابخانه ای و میدانی از منابع معتبر جمع آوری گردیده است و سپس با بهره گیری از سیستم اطلاعات جغرافیایی GIS و مدل index overlay به تجزیه و تحلیل اطلاعات موجود پرداخته شده است. بعد از اعمال وزن دهی از هر یک از معیارهای مورد بررسی ۱. فاصله از مراکز آموزشی ۲. فاصله از مراکز آموزش عالی ۳. فاصله از پارک ها و فضای سبز موجود ۴. فاصله از شبکه های ارتباطی شهری ۵. فاصله از مناطق مسکونی ۶. فاصله از مراکز تجاری ۷. فاصله از مراکز ورزشی ۸. فاصله از مراکز بهداشتی- درمانی ۹. فاصله از مراکز جهانگردی- پذیرایی، اقدام به شناسایی پهنه های مناسب برای کاربری فضای سبز شده است. و در نهایت خروجی داده ها تولید نقشه هایی بوده که مکان های بهینه جهت ایجاد فضای سبز را نمایش می دهند.

واژگان کلیدی: مکان یابی فضای سبز، بافت قدیم ارومیه، GIS، index overlay

۱- مقدمه

امروزه مفهوم شهرها بدون فضای سبز موثر در اشکال گوناگون آن دیگر قابل تصور نیست. پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی معضلات زیست محیطی آن ها، وجود فضای سبز و گسترش آن را بیش از هر زمان دیگر ضروری ساخته است. شهرها به عنوان کانون های تمرکز و فعالیت و زندگی انسان ها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین کنند، چاره ای جز پذیرش ساختار کارکردی متأثر از سیستم های طبیعی ندارند. در این میان فضاهایی سبز به عنوان جزء لاینفک و ضروری پیکره شهرها در متابولیسم آنان نقش اساسی دارند و کمبود آن می تواند اختلالات جدی در حیات شهرها بوجود آورد (مهرمند ۱۳۸۳: ۱۳) از سوی دیگر در دنیای کنونی ما به ویژه در کلانشهرها، انباشت بیش از پیش جمعیت، به ویژه ابر شهرگرایی، محدودیت امکانات تفریحی، فشارهای حاصل از کار روزانه و مشکلات تامین هزینه های زندگی، آثار نامطلوبی در حیات سالم و فعالیت های اجتماعی-فرهنگی و رفاهی شهرنشینان بر جای می گذارد که با توسعه فضای سبز، دگرگونی های این عوامل نامطلوب، انکارناپذیر